

גמ' יומא י.

זוטרא דאחוי דתני רב יוסף תירס זה פרס אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום ר' יהודה ברבי אלעאי עתידה רומי שתפול ביד פרס קל וחומר ומה מקדש ראשון שבנאוהו בני שם והחריבוהו כשדיים נפלו כשדיים ביד פרסיים מקדש שני שבנאוהו פרסיים והחריבוהו רומיים אינו דין שיפלו רומיים ביד פרסיים אמר רב עתידה פרס שתפול ביד רומי אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב בנוי ביד סתורי אמר להו אין גזירת מלך היא איכא דאמרי אמר ר' (ליה) אינהו נמי הא קא סתרי בי כנישתא

גמ' ע"ז ב:

מאחר דחזית²⁵ מלכות פרס למלכות רומי דלא מהניא ולא מידי מאי טעמא עיילא אמרי אינהו סתרי בית המקדש ואנן בנינן וכן לכל אומה ואומה וכי מאחר דחזו לקמאי דלא מהני ולא מידי מ"ט עיילי סברי הנך אישתעבדו בהו בישראל ואנן לא שעבדנו בישראל מאי שנא הני דחשיבי ומאי שנא הני דלא חשיבי להו משום דהנך משכי במלכותיהו עד דאתי משיחא

מהר"ל נצח ישראל פכ"א

ובפ"ק דע"ז (ב' ע"ב) קאמר מאי שנא דחשיב טפי הני תרי מלכות דהיינו מלכות פרס ומלכות רביעית משום דמשכי מלכותיהו עד ביאת המשיח. ויש לשאול על שתי מלכויות אלו למה מלכות שלהם נמשך עד מלך המשיח ולא מלכות בבל ולא מדי. וכל אלו הדברים תבין מן הדברים אשר אמרנו למעלה, כי אלו ד' מלכויות הם מתחייבין ד' צדדין כמו שאמרנו, ואלו ד' צדדין יש בהן שני צדדין שהם צד הימין צד השמאל שהם שקולים ושויים. ובפ"ק דיומא (י' ע"א) אמר ר' יהושע

ומחלוקת החכמים האלו הם דברים נפלאים מאוד, יש לך להבין אותם כל הדברים אשר בארנו לך, כי אלו שני מלכויות הם נמשכים עד המשיח. ומחלוקתם איזה יהיה בסוף כי אף שאמרנו כי אלו שני מלכויות הם מתדמים במשיכת המלכות, אבל שיהיו שניהם נמשכים לגמרי עד זמן המשיח דבר זה א"א כי יש לאלו ב' מלכויות בחינות מחלוקת שאין זה כמו זה, ולפיכך אי אפשר שלא יהיה האחד גובר על השני אותו שהוא מוכן ביותר לזה:

ובענין ד' מלכויות אלו הם מפסקים במלכות ישמעאל, כי יש היו אומרים כי מלכות רביעית הוא מלכות ישמעאל, כי תוקשה להם כי היא חיה גדולה מאוד וראוי לתת למלכות זה כח חיה רביעית ואם לא כן מאי מלכות זה. אבל מדברי חכמים אשר הם יודעים מצפוני התורה וסוד המלכויות כלם, והם בארו כי אינה מלכות רביעית ודבר זה ידעו בבירור ואמרו מחמת כמה דברי חכמה. אמנם ממה שאמרו כי מלכות מעלתם ולמלכותם. ואם מלכות ישמעאל מלכות תקיפא. מ"מ אינו בכלל ד' מלכויות אשר קבלו מלכות קדישין עליונין, ואין ראיה מן הממשלה והשלטון. אבל עיקר הפירוש כי מלכות ישמעאל ומלכות פרס הכל מלכות אחד, כי אלו ד' מלכויות הם מחולקים בהנהגתם ואין זה כמו זה, וכמו

ומזה תראה כי הד' מלכויות הם מחולקים במעשיהם שאין זה כזה, והדברים האלו ידועים למה מלכות זה מיוחד בדבר זה ומלכות אחר מיוחד בדבר אחר. וכמו שהד' רוחות הם מחולקים כך מחולקים אלו ד' מלכויות שהם נגד אלו ד' רוחות והם מחולקים. ופרס ומלכות ישמעאל הם מלכות אחד כאשר הנהגותיהם ומעשיהם שווים, ודבר ידוע הוא כי מלכות פרס ומלכות ישמעאל הם דומים ושויים בעניניהם ובהנהגותיהם ואין כאן קשיא כלל:

רמב"ן במדבר כד, כא (המצונזר)

דבר מפורסם מדברי רבותינו²⁵⁴ כי החיה הרביעית שראה דניאל היא רומי אשר הגלתנו, והיא אשר תאבד ביד המשיח. ואל תשתומם בה מפני ור"א נשתבש בזה (כאן²⁵⁹ ובדניאל ז, יד²⁶⁰) והכנים בהם²⁶¹ מלכות ישמעאל כי נפל פחדם עליו, וטען ואיך לא תמנה מלכות גדולה ועצומה כמוה. וזאת הטענה מחסרון דעת, כי הארבע מלכויות שראה דניאל כולן עומדות זו אחר זו, כל אחת גוברת על הקודמת ותופסת המלכות ממנה²⁶², וכל אחת ממשכת בישראל שעבוד וגלות בימי מלכותה. ולכך הראה דניאל בחלומו כי ישתעבדו בנו הכשדים²⁶³, ואחריהם יתפסו הפרסיים המלכות וישתעבדו בנו, ואחריהם במקומם היונים, ואחר כך יגברו הרומיים וישעבדו אותנו עד עת קץ, כי לא תפסק מלכותם רק ביד הגואל.